

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE

pels Espanya: una pesseta.
fora d'Espanya: dues pessetes.

Redacció i Administració

General Barceló.—1.—2.º

PALMA DE MALLORCA

LA AURORA

Surte cada dissapte per donar ventim i altres erbes an es qui s'ho guany

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

A Manacor: Ca-Mestre Antoni Flot Ferrer, 5.—Ca-l'amo Andreu Alcover, Plaça del Palau, 2.

A Palma: Llibreria d'En Guasp, Morey, 6.—Taller d'encuadernacions d'En Francesc Ferrer, Sta. Eulària, 25.—Llibreria Ernest Frau, Brossa.—Llibreria d'Alomar y Fontdevila, Brossa.

Parla En Revenjoli. Escoltan i oïren

Esea de bolet

N'haurem d'arrambar 'un raig an es grans polissardos d'anticlericals per prendre es signe d'aquest any nou de 1912. Pero es qui rebrá més será *Mestre Biel de la mel de la xuya pelada*, que, després de molt de temps de no haver posat demunt es paperots anticlericals de per aquí cap des seus articletxos barrufetencs, vuy dir des que escriu com a missatge d'En Barrufet, dissapte en posa un demunt es paperot socialista de Ciutat, que fama amb pipa sobre s'atentat personal. Tot aquest temps que no es sortia entaferrant bajanades i blasfemies demunt cap paperetxo anticlerical de per aquí, no l'hem tret a relle, per sa senzilla raó de que mentres no escamp pesta per dins Mallorca, no mos interessa poc ni gota Mestre Biel; ara mentres n'escamp de pesta, no li faltará sa nostra racció de ventim, tan grossa com l'ha de mester. Perque lo que's diu de por, mos ne fa Mestre Biel tan com un mosquit amb ses ales esfondrades. Hala, idèl si li arrambam s'esca de bolet que ses bajanades i mentides des seu darrer articletxo demanea.

I

Quin missatge d'En Barrufet!

Si, e-hu es un missatge barrufetenc per essència i potencia Mestre Biel! Ja fa estona que es seu cap se desgavella a l'uf; pero hi va haver una temporada que ses idees del dimoni les tenia per ell meteix; no'n feya cap crida ni n'alsava bandera. A les hores sentia un despreci fondo, olimpic envers des republicans; i fins va escriure demunt *La Almudaina* un article contra es qui profanaven ses plaques del Cor de Jesús, devers l'estiu de l'any 1899. A les hores el coneguérem i el tractàrem; i l'home foa sempre molt correcte i remirat de paraula davant noltros i estava ben lluny de fer cap classe de propaganda antirreligiosa demunt cap periòdic. Pero sa impiedat li va revenir tan furiosament que devers es juny de 1904 va donar una conferencia a s'atenen de Barcelona sobre *Futurisme*, aont se declará ubertament ateu, inimic de Deu, partidari i defensor de Satanás, que lo que pertocava a s'home era fer costat a Satanás contra Deu, per esveir Deu del mon. Després se passá una temporada sense badar boca sobre tan horrenes blasfemies, fins que devers l'any 1906 comensá a fer sa seua verinada demunt el *Poble Catalá*, la *Campana de Gracia* i l'*Esquella de la torratra*, posant cada dia un articletxo que anomenava *espórtula* (senayeta); per loqual li digüerem *Mestre Biel de ses senayetas*, perque molts d'aquells articletxos eren horribles blasfemies; i tenia sa poca alaxta de firmarse *Fosfor* que vol dir *Lucifer*. Com se suposa, resultava un *Lucifer* «sevillá», de per riure, pero ple de veri i de malanansa. Demunt aquells paperots infames se va omplir d'escopinades, perque s'bi passava el temps escopint a sa cara de Deu, i naturalment s'escopinada li queya demunt i quedava, poreu pensant que feya oy an el rey porc. Allá

defensá com una cosa bona sa blasfemia, sa guerra a Deu, s'odi a Deu, i que lo que pertocava era fer costat amb cos i cordes a Satanás, a Lucifer, an el dimoni contra Deu. Això, va caure tant de gust an ets esquerrans i anticlericals de Catalunya, que'l varen prendre per un Deu a Mestre Biel, i sa primeria d'octubre de 1908 el cridaren a Barcelona, i li feren un homenatge en forma de dinar, i el proclamaren caporal seu i capdevanter, ben segurs tota aquella tracalada de baudúes i tarambanes de que Mestre Biel les havia de conduir a sa victoria definitiva contra Deu i contra sa Religió. I aquí foren ses bones! Llevó va esser que Mestre Biel comensá a mostrar sa filassa davant aquella tracalada de banastres, que aviat tocaren amb ses mans que Mestre Biel no servia per caporal ni per capdevanter, sino just per tirar escopinades a Deu sense cap altre resultat práctic que soyarse ell meteix i soyar es qui l'enrevoltaven. Es caporalatge de Mestre Biel demunt ets anticlericals i esquerrans de Catalunya va esser un vertader desastre i el *Poble Catalá* cada dia estigué pitjor de suscripcions; i com més articletxos e-hi posava Mestre Biel, més cap avall se'n anava. Aquell periòdic acabá per no volerli pagar ses *senayetes* o articletxos que Mestre Biel li enviava, i l'home s'aturá de enviarn'hi.

Mestre Biel s'era passat p'es carabassot de ferse es cap de tots es republicans de Catalunya; pero es tir li sorti pe' sa culassa. Ets altres caporals republicans li espediren sa bolleta de *beneyt* i de *pobre errat de comptes* en política, i amb bones paraules li digueren:—*Mestre Biel escriuul feys senayetes* de ses vostres per embadalir bobians i desenfeynats! i deixau fer a compte nostre sa política, perque massa heu demostrat que en sabeu tan poc com es mánec de sa granera.—Amb això no se doná per entès Mestre Biel, i seguí escrivint articletxos i més articletxos de política, que no treyen romana i que un cop pegaven a Andratx i s'altre a Bapdepera i que no treyen portal a carrer casi may, i l'home més cremat qu'una espanyola! Arribá a un punt que va fer una crida a tots ets anticlericals, i republicans, socialistes i domés mala gent de Catalunya per fer un *partit republicà* beu revolucionari i ben *futurista*, i amenassá de retirar-se de sa política si aquells polissos no acudien a posarse a ses seues ordes per congriar tal partit. Aquells aliardes feren oreyes de consol, i escoltaren Mestre Biel com qui escolta ploure i Mestre Biel que feya flamaradeta, i hauria esclafat un re ab ses dents.

Amb això escriu un articletxo, i sa Jurisdicció Militar le hi denunciá, i aquí foren ses bones; aquí se va veure sa formidable valentia de Mestre Biel, tan valent per escopir a Deu per proclamar ses excel·lencies de sa blasfemia i sa guerra contra Deu. Li va entrar tal retgiró que s'hagué de jeure, segons deyen males lleagos, i va fer lilit tres dies; i contaven que hi va haver tremolor de tot es cos i plors i descapdell. Aquella... *valentissima* actitud va fer compassió an qui el tenien pe'sa ganya, i Mestre Biel va fer sa promesa de no tornar a escriure ni actuar pus com a polític

militant. I així se troba avuy allunyat completament de sa política activa.

I ¿que ha succeït? Que l'home ha hagut d'escriure d'altres coses; i en lloc de ponyir i ferir sa monarquia per sa por que mena a sa *Lley de Jurisdiccions*, segueix escopint a sa Religió a l'Esglesia, an essentit comú, perque es revel·ler no pot estar que no llansi veri i malanansa per aquella boca seua; i ara li ha tocat es torn a s'atentat personal per tirar un raig de coses a St. Tomás, an es filosos escolásticos, cristians tots d'una pessa, an el P. Mariana i an ets Jesuïtes i a la Sagrada Escritura. I no hu volgueu sebre ses mentides i ses bajanades que ha compostes dins aqueix articletxo que li anam a rebatre!

Es segur que ell no se dignará contestarnos, perque l'home se figura estar mil llegos més amunt que noltros, i fa com que despreciarnos. A noltros es seu desprecis no mos lleven des dormir; mos ne feym trens. Noltros li arrambarem, sempre que hu creguem oportú, sa nostra racció de ventim, sa nostra *esca de bolet*, per posarlo una volta més amb evidencia davant tot Mallorca; i tant mos es si bada es barram com si el té clos. Lo que si prometem, es tirarli a la cara, rebatre-li totes ses seues mentides i bajanades, que no son poques ni petites, per sa seua desgracia.

II

¿Vol dir s'atentat personal es una iniquitat?

Així hu confessa Mestre Biel tot d'una que comensa s'articletxo. Si, diu que «per tota persona que tenga noció des bé i des mal», «s'atentat personal» es una iniquitat.

Que diga això un cristiá, un catòlic un que creu en Deu, se comprén molt bé. Lo que no's comprén que hu diga un ateu, un que no creu en Deu, un panteïsta, com Mestre Biel. Si no hi ha Deu, si no hi ha un Deu personal, no hi ha distinció de bé i de mal, no hi ha justicia ni injusticia, rectitut ni iniquitat, crim ni virtut. ¿Que es es bé, sa justicia, sa virtut, més que lo que Deu vol ab voluntat d'aprovació, ab voluntat de beneplácit? ¿Que es es mal, s'injusticia, s'iniquitat, es crim, més que lo que Deu no vol ab voluntat d'aprovació, ab voluntat de beneplácit, lo que Deu reprova, lo que Deu condemna? No, si no hi hagués una Voluntat infinitament bona, rectíssima, santíssima, que fos sa mateixa Rectitut, sa mateixa Santedat, sa mateixa Justicia, sa mateixa Bondat, i que digués: això vuy que's fassa, i això no vuy que's fassa; això vuy, i per això es bo i s'ha de fer; i això altre no hu vuy, per això es dolent, es un mal, una injusticia, una iniquitat, un crim, i per lo meteix no's pot fer, i se'n durá un gros cástic es qui hu fassa;—si no hi hagués una Voluntat infinitament bona, recta, justa i santa que donás es seu judici sobre totes ses coses destriant-les en bones i dolentes; si no hi hagués una Omnipotencia que confirmás i sostengués es judici, es beneplácit d'aquella Voluntat infinita, posant premis p'es bé, per lo bo, per lo just, per sa virtut, i cástics p'es mal, per lo injust, per s'iniquitat, p'es crim;—si no hi hagués aqueixa Voluntat infini-

tament bona i Omnipotent, si no hi hagués un Deu així, bona nit distinció entre es bé i es mal, entre sa justicia i s'iniquitat, entre sa virtut i es crim! ¡No, Mestre Biel! per vos que no creys en Deu, que heu proclamada sa guerra contra Deu; per vos que sou un panteïsta, això es, que sosteniu que totes ses coses son Deu, que no hi ha an el mon i en tot l'univers més qu'una sustancia que se desplega infinitament i eternament en milions i milions de formes i fenòmens, pero que tot l'univers no es més qu'una sustancia, no es més qu'un sol principi actiu, una sola causa próxima i remota, un sol agent i obrant de tot quant e-hi ha, e-hi ha hagut i hi haurá an el mon i fora del mon:—per vos que creys i sosteniu tot això ¡o insigne Mestre Biel de la Mel! per vos no hi ha noció de bé ni de mal, no hi ha justicia ni iniquitat, no hi ha vici ni virtut, mèrit ni demèrit! Si tot es Deu; si sa causa exclusiva, proxima i remota, de tot quant se fa, no es més qu'una; si no hi ha an el mon ni fora del mon més qu'un agent, més qu'un obrant; si Deu, com deys voltros panteïstes no es més qu'això, l'univers que se desplega infinitament, eternament en milions de milions de formes i fenòmens, sense consciencia de sí meteix, sense personalitat, sense responsabilitat,—ja no hi ha cap distinció ni diferencia entre bé i mal, entre bo i dolent, entre justicia i iniquitat, entre virtut i vici, entre obra bona i crim, perque Deu seria causa igualment de tot seria Deu que hu faria igualment tot, just Deu, es a dir, l'univers, aqueixa sustancia única, inconcient, impersonal, irresponsable.

¿E-hu veys, Mestre Biel, com vos, per motiu de que sou un ateu, que no creys en Deu, que no sou més que untros de panteïsta, no poreu parlar de «noció des bé i des mal» ni maneo poreu condemnar com «una iniquitat» «s'atentat personal»? ¿Com poreu parlar de res que siga «una iniquitat», si no admeteu un Deu personal? ¿Que vol dir «iniquitat» sino sa negació de «equitat», lo que es contrari a lo just, lo que no es conforme a sa lley? I ¿aont fundau vos sa «equitat» sa justicia, sa lley, si no admeteu un Deu personal? ¿Qui ha dictada i posada aqueixa lley que segons vos condemna s'atentat personal, que fa que tal atentat siga una «iniquitat»? Veyam, digaumosho, Mestre Biel de la Mel!

De manera que vos, insigne «esportuler» o «senayeter», essent, com sou, un ateu com unes cases, un tros de panteïsta rematat, no deys més qu'una bajanada com deys que s'atentat personal es una iniquitat. Això sols e-hu poreu dir noltros que creym en Deu; no vos, que no hi ereys per sa vostra bobianeria i biduineria!

Pero ¿i es ver, Mestre Biel, que vos teniu per «una iniquitat» «s'atentat personal»? ¿O ja no vos recorda d'aquella poesia que feren anys enrera sobre una princesa que se convertí a sa fe catolica i arribá a esser reina? Aquella poesia espressava que vos era caigut tan tort aquella conversió, que profetisaveu a tal princesa que es poble l'arribaria a arrossegar i a feria benes; i vos, sols de pensar que li succeiria això, lluny de condemnar tal «atentat personal» contra aquella princesa, contra aquella reina, vos demostràveu tot satis-

fet, tot gojós, e-hi xalaveu a les totes d'us aquella poesia vostra? ¡Ah si a noltros no mos sobrís lo que vos falta absolutament a vos! ¡quin disgust no vos hauríem pogut donar! No hu férem per sa compassió que vos tenim, perquè creym en Deu... ¡i no parlam més elar, per no fervos mal, Mestre Biel!

De manera que vos, jo Mestre Biel! no passau de sa categoria moral des més vulgar des revolucionaris. A vos vos va magníficament «s'atentat personal» si es contra es qui no pensen com vos, si es contra una princesa que se fa catolica i arriba a esser reina. Si, en materia de condemnar «s'atentat personal» no sou més qu'un hipocrita, un fariseu, un sepulcre embianquinat.

III

¡Quin raig de bejanades i men ides!

Mos compta Mestre Biel que tots es filòsofs escolásticos amb St. Tomás defensaven sa licitud de «s'atentat personal», això es, que qualsevol pot matar es qui comanda si creu qu' aquest s'ho mereix, si creu que matantlo fa un bé, si creu que convé llevarlo des mig.

I d'ont heu tret jo mestre Biel! que es filòsofs i teòlegs escolásticos defensassen tal barbaritat, tal crim? ¿Aont ni quant St. Tomás digué may res d'això? Es fals i mentida que es filòsofs ni teòlegs escolásticos ni St. Tomás defensassen may una tal cosa; i falta a sa veritat, tan alt com es, es qui hu diu. Veyam, Mestre Biel, si sou capaç de citarmos ni un filòsopf ni teòleg escolástico que digués may res d'això! Veyam si sou capaç de citarmos cap obra de St. Tomás aont se diga res d'això!

Si, Mestre Biel, vos deym i vos repetim que ment com s'ánima de Judes es qui atribuesca an es filòsofs i teòlegs escolásticos i a St. Tomás lo que los atribuiu vos, això es, qu'ells defensassen ni se derivás de sa seua ensenyansa sa doctrina de «s'atentat personal». ¿Aont ni quant la defensaren? ¿O voleu que vos creguem just per sa vostra bona cara? Això de «Magister dixit», passarà per sa duana anticlerical, aont fassa de «Mestre» un embuya-fil anticlerical per sa duana des sentit comú i de sa cultura humana may. No basta que vos e-hu digueu que ets escolásticos amb St. Tomás defensassen «s'atentat personal»; e-hu heu de provar, e-hu heu de demostrar, citant ses meteixes paraules d'ets escolásticos i de St. Tomás. Això d'haver de creure lo que se diu sense proves, porá passar entre anticlericals, afectats de fayó i de mamarse es dit, entre es merdacañers de Satanás, aont vos duys la batalla; pero no passa ni ha passat may entre persones de cara i uys, entre gent civilisada, per poca dignitat que tenguen.

Lo que ensenyaren molts de filòsofs i teòlegs escolásticos, lo que ensenya St. Tomás («De regimina principum», L. I. c. VI) es que no es permès a cap particular per autoritat propia «atentar contra sa vida d'un tirá que comant una nació» per alliberar aquesta de tal tirania; pero que, si es tirá es tant dolent, tan reprop i tan cruel, que oprimesca tothom i vaja a fer fer uy a sa nació, i no s'escolt raons ni avisos ni res, i es súbdits ja hagen apurats tots es remeis de suavidad i de trempansa sense cap resultat práctic, a les-hores tota o sa major part de sa nació, no un particular qualsevol p'es seu propi compte, té es dret d'apel·lar a un remey estrem, si ja no n'hi ha d'altre; té dret sa nació, no un particular qualsevol, de treure des Govern aquell tirá, de llevarlo de rey, de desposseirlo des Poder, sempre que hi haja probabilitats de que això surta bé i que no n'venguen

llevó mals pitjors. Això ensenyaven molts d'escolásticos amb St. Tomás d'Aquí, no lo que vos suposau jo Mestre Biel de la Mal!—I ¿que no sabeu lo que li va venir a un tal Juan Petit, francès, de sa primaria des sigle XV, i a un tal Juan de Falkenberg, alemany, des meteix temps, que defensaven qu'un qualsevol per propi compte i ab traïdoria poria matar es tirá que oprimia sa nació, es qui comandás i no fés bonda? Idó an En Juan Petit el Bisbe, l'Inquisidor i l'Universitat de París, l'any 1440, el condemnaren, i llevó el condemná també es Concili de Constansa a sa Sessió 15 de dia 6 de juliol de 1415, això es, condemná aqueixa proposició: «Tot vasall pot licitament i té obligació de matar un tirá, fins i tot servintse d'estucia i anant ab traïdoria, sense respectar juraments ni convenis en contra i sense esperar sa sentència de cap tribunal». Es meteix Concili va posar a sa presó En Juan de Falkenberg i va fer cremar es llibre que havia escrit defensant sa licitud de «s'atentat personal», s'assassinat des tirá, fet per un qualsevol per compte propi (veyau Hergenröter, *Kirchengeschichte*, V, § 218); i el papa Paul V per la bul·la *Cara Domini Gregis* de 14 de janer de 1615 confirmá sa condemna des Concili de Constansa contra sa doctrina de «s'atentat personal» que aquell Juan Petit i aquell altre Juan de Falkenberg havien sostenguda.

Sabem jo Mestre Biel! que vos avanau de que vos sabeu més teologia que tots es capellans, i que vos creys guanyar a tothom a sebre coses de filosofia, de literatura i d'història. Fins ara amb tot quant heu fet, heu demostrat que això no es més que pura bravetjera vostra i una infladura de calapet sobiranament ridícula. E-hu heu de demostrar ab fets i no ab bravetjades buydes que sabeu tant. ¿Per quant guardau es provar que efectivament sabeu tant com deys? Fa dos anys i mig que vos defiam a discutir punts d'història i de filosofia i de teologia, i may vos sou atrevit a sortir a's mig? ¿Per que es que no vos dignau discutir amb noltros? ¿Per que mos despreciau? I ¿quins titols ni quina categoria teniu vos que noltros no tenguem? No es ver que mos desprecieu; feys com que despreciarvos, pero mos teniu una por i una feredat aborronadora! Ja hu sabeu vos que fa anys que no compareixeu may allà ont sabeu que noltros som. De manera que, si no mos contestau, si no voleu discutir amb noltros, es pura i exclusivament perquè vos feym casi tanta de por com es trons i llamps, que vos ne fan tanta, que sabem, per testimonis de vista, que fins i tot vos senyau i invocau el Bon Jesús i la Mare de Deu, en sentir trons i llamps. Si, vos que sou un confrare i un camarada tan gros d'En Barrufet, en sentir trons i llamps, vos senyau *En nom del Pare i del Fill i de l'Esperit Sant* i invocau el Bon Jesús i la Mare de Deu! ¡Quin Fosfor! ¡quin Lucifer que hi ha en vos! ¡Ja hi estariem ben descansats an el mon si no n'hi hagués d'altre de Lucifer més que vos! Des Lucifer de bon de veres vos casi no teniu més que lo ridícul!

IV

¿El P. Mariana i la Companyia de Jesús defensors de «s'atentat personal»?

Diu Mestre Biel que es famós jesuïta P. Mariana, un d'ets homos més benemèrits, un des més grans sabís i des més bons escriptors d'Espanya des sigles XVI i XVII, estava «conforme» amb sa doctrina de «s'atentat personal», i que «escusá es regicidi» o assassinat del rei de França N'Enric III, assassinat que un tal Jaume Clement va cometre; i diu també Mestre

Biel que el P. Mariana «fou, sens dubte, un inductor de s'atentat de Chatel contra el rei de França N'Enric IV, i de s'assassinat que Ravallac va cometre contra es meteix rei»; i que amb tot això el P. Mariana «no feu més que adondarse an es paper de la Companyia de Jesús», això es, que la Companyia de Jesús professava sa doctrina de «s'atentat personal».

¡Quin raig de mentides, virollades, calumnies que entaferrau amb tot això! jo Mestre Biel! De tot això que deys no hi ha res ver. I si no, venguen ses paraules del P. Mariana aont «escusi» s'assassinat de N'Enric III, aont «escusi» realment s'assassí Jaume Clement! ¡Vaja, Mestre Biel! ¡tirau-mos p'es morros ses meteixes paraules del P. Mariana aont «escusi» res de lo que vos deys, faltant a sa veritat! I les mos heu de tirar tal com les va escriure el P. Mariana, en llatí, no traduïdes ni capgirades! ¡Hala, Mestre Biel! ¡aquesta es una bona avinentesa per demostrar que sabeu llatí! ¡Ara hu veurem quins graus fa sa vostra aigordent llatina! ¡Ara hu veurem si en sabeu tant com diu qualcú des vostres sogueus caps-degri!

¿Vol dir el P. Mariana va dur En Chatel i En Ravallac a atentar i a assassinar el rei Enric IV de França? ¿Aont consta res d'això? ¿Que no sou capaç de provarho, per molt que vos estireu, o Mestre Biel? ¡Venguen proves de que el P. Mariana fes res d'això!

Aont havia de dir res d'això el P. Mariana es dins la seua famosíssima obra *De Rege et de Regis institutione*, que publicá l'any 1598 per que s'hi instruis s'Heret de la Corona d'Espanya, que va esser ben aviat el rei En Felip III. Son pare, el gran Felip II va veure aquesta obra, i la va aprovar i acceptar per instruir hi es sen fí. Dins aqueixa obra el P. Mariana fibla es tirans, es qui governen malament, i no les deixa part sana; es ferest lo que diu contra ells. Pero ¿e-hi defensa tal volta sa doctrina de «s'atentat personal»? Lluny de defensarla, la condemna. Dins el llibre I, capítol VI, diu espressament que no es permès a un particular qualsevol matar per compte propi es tirá, «sense esperar sa sentència des superior». El P. Mariana pinta quia es es tirá que es seus súbdits poren destronar i llevar des mig. Ara bé, el rey de França Enric III ¿era tal com es tirá que'l P. Mariana pinta? No, en via neguna. ¿Va cumplir En Jaume Clement, s'assassí de N'Enric III, ses condicions que posa el P. Mariana per poder llevar de mig un tirá? No, i mil voltes no. ¿Va alabar en-loc el P. Mariana ni va escusá tal assassinat? Tampoc. Lo que va dir el P. Mariana que tal assassinat va esser *facinus memorabile*. Ara bé agafau un diccionari llatí qualsevol, a veure quina significansa té es mot *facinus*. Obliguem es de Raymundo de Miguel, edició de Madrid, 1897, i a sa plana 365, columna 2.ª trobam: *Facinus, -oris, n.* [de *facio*: molt clàssic i molt freqüent, sobre tot quant se pren en mal sentit]. Cicero: *Acció, empresa, fet bo o dolent, delict, maldat, atentat; acció culpable.*

¿Que tal, Pascual? de manera que *facinus memorabile* vol dir un fet memorable un delict, un atentat i amós, molt anomenat, que la gent se'n recorda. ¿Aont es s'alabansa ni s'escusa Mestre Biel? ¡Això es tota s'escusa que el P. Mariana va fer de s'assassí de N'Enric III!

I no mos citeu, Mestre Biel, sa traducció que de s'obra del P. Mariana va publicar sa «Biblioteca d'Autors Espanyols» de Ribanedeira, perquè es una traducció infel, falsa, una vertadera traïció feta an el P. Mariana, com demostrá fins a sa derretra evidència el P. Garzón amb sa seua obra «El Padre Juan de Ma-

riana | y | las Escuelas Liberales—» Madrid | Biblioteca de la Ciencia Cristiana | 1889. No, Mestre Biel, no no mos vengueu ab tal traducció, es text llatí mos heu de citar, ses meteixes paraules del P. Mariana, tal com ell les va escriure.

¿I teniu pit, o Mestre Biel, per dir que el P. Mariana va dur En Chatel i En Ravallac a atentar, a assassinar el Rey N'Enric IV? Es fals de tota falsedat. ¿O no sabeu que En Ravallac meteix va declarar abans de sufrir sa pena de mort que no havia lletgida s'obra del P. Mariana ni en tenia sa més petita nova? Si, En Ravallac va declarar això, i no obstant vos teniu sa... frescura de dir que el P. Mariana el va induir a assassinar N'Enric IV!

Pero allà ont demostrau encara més sa vostra ignorancia supina o sa vostra mala fe, es allà ont deis que es parer de la Companyia de Jesús era favorable a «s'atentat personal». ¡Quina mentida! ¡quina mena! ¡quina carabassencada! ¡quina calúnnia!

¡Veyam! ¡digaumos, vos que sabeu tant, quins autors jesuïtes sostenien dins ses seues obres, tants de milenars d'obres com publicaren es Jesuïtes des que vengueren an el mon! En camvi noltros vos recordarem que el P. General de la Companyia, es famós Aquaviva, dia 6 de Juliol de 1610 publicá un decret prohibint baix de penes severíssimes que no fos cap jesuïta que s'atrevis a ensenyar ni a creure que era permès a qualsevol, baix des pretext de tirania, matar reis ni prínceps o atentar de cap manera contra sa vida d'ells. I aquest decret tots es jesuïtes l'acataren i s'hi someteren i l'observaren en tot i per tot. ¡I vos, o Mestre Biel, teniu pit per dir que la Companyia feya tot lo contrari! ¡que era defensora de «s'atentat personal»!

De manera que ses vostres armes jo Mestre Biel! son sa mentida i sa calúnnia! ¡Bé vos hi demostrau ab això missatge d'En Barrufet ben natural!

V

¡Quin raig de betzanades contra la Sagrada Escripura!

¿Que me'n diren? Ell Mestre Biel, com prou ha faltat a sa veritat dins es seu articlexo contra ets escolásticos, St. Tomás, el P. Mariana i la Companyia de Jesús, la pren contra la Sagrada Escripura, suposant que está plena d'alabances de «s'atentat personal». I no hu volgueu sebre si en tira moltes de betzanades sobre això!

Betzanada 1.ª Diu que se troba dins la Sagrada Escripura tot «un caramull d'homeidis i de matances santificades per Jehová», això es, per Deu. De manera que, segons Mestre Biel, ses morts que Deu fa, son altres tants d'«atentats»! ¡De Mestre Biel de la mel de la xuya pelada! I ¿que no sabeu que Deu comanda de sa vida de tots ets homos, i en pot dispondre així com vol? ¿Qui es que dona i conserva sa vida a bons i a dolents, més que Deu? Per això es que en pot fer lo que vol de sa vida de tothom sense cometre may cap «atentat». Es una horribilíssima blasfèmia suposar que Deu pot cometre o haja comés mai cap «atentat»! Tot quant fa Deu está ben fet, i es impossible que fassa res malament. Per lo meteix totes ses morts que Deu va fer fer de israelites i no israelites no foren «atentats» en cap manera, sino coses ben fetes, senzillament perquè Deu les manava. ¿E-hu sentiú, Mestre Biel?

Betzanada 2.ª Dona per «atentat personal» Mestre Biel lo que va fer Phinees, fí de Eleazar fí de Aarón, que va travessar amb un punyal un israelita que pecava amb una «amalec-

«No, Mestre Biel, no era amb una «amalecita», sino amb una «madianita»; això diu la Sagrada Escriptura (Num. XXV, 6). I per que va fer Phinees aquella mort? Perque Deu havia manat que matassen tots es qui feien lo que aquell israelita. I lluny d'esser tal mort cap «atentat», Deu mateix va donar per ben feta aquella mort i alabà Phinees perque l'havia feta, i li va fer dir per Moisés: «Es meu zel l'ha mogut... Per això hi diràs que li donas pau de sa meua aliança. I serà tan per ell com per sa seua descendència sempiterna es pacte des Sacerdoci perque ha tengut zel p'es seu Deu». —De manera que vos, jo Mestre Biel! donau per «atentat» una cosa que Deu ha manada i que ha dit que era ben feta i digna de premi! Vos deis que es un «atentat»; Deu diu que es una obra ben feta, meritoria. No es duptosa s'elecció entre Deu i una bubota de Lucifer!

Betzanada 3.ª Segueix dient Mestre Biel: «obri es «Libre des Judges» (de la Sagrada Escriptura) i topa es segon des seus caporals, Aod, que mata a traició Eglon, rei de Moab. Es bon lector tremola, s'esglaya, dupta... ¿Que ha de fer? Aquell atentat personal... ¿es bo o dolent?... per bona sort es libre el varen escriure es de sa mateixa nació des qui va fer tal mort, i declararen «Sant» aquell atentat». ¡Uey, Mestre Biel! ¿aont diu es «Libre des Judges», aont diu en lloc la Sagrada Escriptura que Aod ab so matar Eglon fés una obra «santa»? ¿Aont alaba la Sagrada Escriptura aquella mort com una cosa ben feta? Vaja! vos qui bravetjau de conèixer la Sagrada Escriptura més que tots es capellans plegats, digau-mes aont ni quant la Sagrada Escriptura declará «sant» s'atentat de Aod contra Eglon?

¡Bé se veu que les comprau en gros a ses mentides i que no vos vé a un raig! Sou un sogueu d'En Banyeta-Verda ben natural! —No, Mestre Biel! No es ver lo que deys que tot bon cristià, lletgint an es «Libre des Judges» sa feta de Aod, l'haja de donar per bona. Si vos, en lloc de lletgir la Bíblia ab ses cucales d'En Barrufet, la lletgieu ab sa llum de sa sana raó i des sentit comú, sabrieu que la Sagrada Escriptura no alaba sa feta de Aod i que tots es comentadors cristians se'n guarden d'alabarla, i la donen com una mostra de sa manera d'obrar que tenien es pobles orientals, no conforme an es principis revelats des cristianisme, sino que es dret de gents de llavó autorisava a l'uf's'asucia i sa polissonada quant se tractava de s'amor i des bé de la Patria Veyan, entre altres, L. Cl. Fillion, «La Sainte Bible», T. II, p. 116 in nota). No, Mestre Biel! es cristians no estam obligats a alabar ni alabam cap fet que la Bíblia conta, si la Bíblia no l'alaba. Es cristians som persones lliures, racionals, no som com voltros anticlericals, que En Barrufet vos fa fer ses mil porcades, ses mil barbaritats fentvos alabar lo més absurd, lo més oyós lo més criminal. ¡Ja vos té ben ensellats ja! ¡Ne hu sé si'l vos treureu a cosses an es bast que duys d'ell! Més vos ne mereixeu!

Betzanada 4.ª I segueix dient Mestre Biel: «Poc després aparareix sa mort de Sisara, un general inimic, que Jahel, una dona, li travessa es front ab un clau, traïdorament, mentres ell dormia dins sa tenda aont ella acabava d'oferrirli sa llet monyida de ses seues cuveyes. Es lector sap que una volta més té que haver d'alabar tal assassinat». —¡Faltau a sa veritat, Mestre Biel! Es fals de tota falsedat que cap lector cristià estiga obligat a alabar sa feta de Jahel. Qui ni quant ha obligats may es cristians a alabar una tal cosa? ¿L'alaba la Sagrada Escriptura? Va-

ja! Mestre Biel! digau-mos, vos qui bravetjau de sebre tant, aont es que la Sagrada Escriptura alaba sa feta de Jahel! I si no la alaba la Sagrada Escriptura ni l'ha donada may per bona l'Esglesia de Deu, ¿com deys vos que es lector cristià «té que haver d'alabar s'assassinat» de Sisara? ¿E-hu veys, Mestre Biel, com la hi lletgíu ab ses cucales d'En Barrufet a la Sagrada Escriptura? No es estrany que hi vegeu ases volar! Es En Barrufet que les vos hi fa veure! An aqueix estrem tan ridicul vos ha duyt es vostro satanisme virollenc. Es catòlics deim de sa feta de Jahel lo que hem dit de sa de Aod: no es més ni pus qu'un cas de sa manera d'obrar que tenien es pobles orientals per salvar la patria, manera que no es conforme an es principis cristians, an es dret de gents que sa Relligió cristiana va dur i establir an el mon. Tant Eglon com Sisara eren dos usurpadors dos invasors, dos tirans illegitims des poble d'Israel. Israel tenia dret de resistirlos de rebutjarlos, de llevarlos des mig, no amb traïdoria, no amb cap traïció, sino batallant amb ells, pit ubert, tot dret, lleyalment. ¿E-hu veys, Mestre Biel, com es «lector» cristià «no té que haver d'alabar s'assassinat» de Eglon ni de Sisara?

Betzanada 5.ª I segueix dient Mestre Biel: «Troba (es lector) dins es Libre de Judit repetida s'escena de Jahel; Judit, amb traïció, mentres Holofernes dormia després d'aver sopat amb aquella pèrfida, li taya es coll amb un coltell. I es lector e-hu aprova, e-hu aprova encara». —¡A poc a poc, Mestre Biel! No vos atropelleu massa! Ni l'Esglesia ni es Sants Pares ni es comentaristes catòlics de la Sagrada Escriptura no alaben, no aproven totes i cada una de ses circumstancies de sa mort que Judit, doná a Holofernes. La Sagrada Escriptura alababa s'heroisme, es valor extraordinari de Judit, no sa manera com enganá Holofernes. Es Sants Pares venen a fer lo mateix. Sa bona fe de Judit am so voler alliberar Israel d'aquell usurpador, d'aquell invasor injust, es una cosa evident. ¿Quin dret tenia Holofernes de tirarse demunt Israel i oprimir i esclavisar es poble de Deu? Cap. Judit estava an es seu dret de procurar sa salvació des seu poble. Sa bona fé amb que'l volia salvar es indiscutible. Ella confessá amb tota senzillesa sa seua intenció (IX, 13). Sens dupte esposava sa seua virtut a un gren perill, pero se tractava de salvar la Patria. An demés, ella se sentia forta contra aquell gran mal que Holofernes representava, i posava tota sa seua confiança en Deu. Per lo que mira a sa mort d'Holofernes, e-hi ha que jutjarla segons es principis que llavó se professaven. Massa se sap que es pobles antics miraven tots sa mort d'un inimic com a licita, i que la porrien precuar de qualsevol manera fos. E-hi ha que notar que ses paraules de que Judit se serví per enganar Holofernes les va dir de tal manera que ordinariament tenen un caire vertader; no son mentides propiament dites. Si un vol esser més sever i veurehi mentides de bon de veres, noltros recordarem que es pobles antics eren de manegues amples en materia d'enginyes de guerra. Es punt més delicat, a dir ver, es es remei an e que apel·la Judit per guanyarse sa confiança d'Holofernes: ara lo que hi ha que es moralistes, parlant de sa cooperació an es mal, ja diuen: «una cosa es induir i s'altra donar ocasió» (veyan Sant Tomás, 2.ª 2.ª q. LXXVIII, a. 4). Judit no cercava altra cosa que fer fer uy an ets inimics des seu poble; es peccat d'Holofernes de volerla haver, no era cap peccat qu'ella fés, ja que sa seua galania no era cap peccat. E-hi ha també lo que diu St. Tomás: «N'hi ha dins l'Escrip-

tura Sagrada que son alabats, no per sa seua virtut perfecta, sino per certa indole de virtut, per cert demble de virtut, això es, perque presentaven cert afecte laudable que los duya llavó a fer certes coses que no pertocaven; i d'aquesta manera l'Escriptura alaba Judit, no perque va dir mentides a Holofernes, sino per amor desbon afecte que tengué de salvar es seu poble, per lo qual esposá a greus perills sa seua vida». (ll. c. q. ex, a. 3, ad 3). Això vé dir en sustancia sobre sa moralitat de sa feta de Judit un anotador de la Sagrada Bíblia tan rimat com Mr. Fillion (ib. T. III, p. 412, in nota), catedràtic de Sagrada Escriptura de l'Institut Catòlic de Paris. —¿E-hu veys, Mestre Biel, com no es així com vos deis, que es catòlics aproven tots es fets que's contenen dins la Bíblia? Les aprovam, si son aprovadors; si no hu son, no els aprovam.

De manera que tot quant deis sobre «s'atentat personal» dins la Sagrada Escriptura no es més qu'un enfilai de menes, betzanades, infamies i calumnies, ben propies i ben dignes de l'amo que serviu, En Barrufet.

Betzanada 6.ª I segueix dient Mestre Biel: «Es sacerdots an es llibre sant aprenen sa santificació de s'assassinat». —Es fals, Mestre Biel, absolutament fals això que deis. Mai la Sagrada Escriptura «ha santificat s'assassinat». Ment, tan alt com es, es qui hu diu! La Sagrada Escriptura no ha «santificat» mai res que no sia «santificable».

Betzanada 7.ª I segueix encara

dient Mestre Biel: «Un criteri catòlic escusará s'immensa brutalitat de sa nit de St. Bartomeu (de l'any 1572) i s'assassinat de Coligny, aprovat p'el Papa».

¡Quina altra mentidassa! ¡quina altra calúnnia més feresta que entaferrau, o Mestre Biel! ¡Es fals, falsíssim que es catòlics donem per ben fet lo que En Carlos IX de França i sa mare la reina Catalina de Médicis feren fer a Paris dia 24 d'agost de 1572 contra ets hugonots. No, no hu donam per ben fet; n'han protestat mil vegades es catòlics; en protestaren tots ets historiadors catòlics. ¿Que el Papa aprová s'assassinat de Coligny? ¡Es vostro gran mentider! ¡No es ver, es fals, falsíssim que el Papa l'aprová! ¿Aont consta? ¿Que no sou capaç de dirho? Una volta més heu faltat a sa veritat, Mestre Biel! Una volta més vos sou acreditat de sogueu i de deixeble d'En Barrufet, pare de sa mentida!

I això es s'article darrer de Mestre Biel: una carretada de menes, betzanades, ximpleses, barbaritats i calumnies contra la Sagrada Escriptura, ets Escolàstics, St. Tomás, el P. Mariana i la Companyia de Jesús.

Ara hu veurem si mos contestará! Ara hu veurem si piulará aquest pic! Ara hu veurem si demostrará aquesta vegada sa seua gran sabiduria, major que sa de tothom, segons ell creu. I es que es veinats de Mestre Biel son a dur oli; es que ja no té senyor avi. Pobret!

¡Hala si vos desxoadiu, Mestre Biel de la mel de la xuya pelada!

DE TOTES ERBES

En Pere Catorze¹

Això era i no era... Bon viatge 'fassa la cadernal! Per voltros un aumut i per mi una barcella.

Idó una vegada hi havia un homo casat amb una dona, i heu de creure i pensar i pensar i creure que tengueren un infant.

—Que li posarem? que no li posarem? Posemli Pere, ¡diu s'homo, que es es nom des qui te ses claus del cel; i així en morirnos, sempre mos servirá de qualche cosa havermos recordat d'ell!

Li posen Pere, i aquell infant creixia com una carabassera i posava costats ferm; i sa mare tota ¡gojosa de veure aquell rebroll seu tan bufarell, no s'aturava de dir:

—O estrella meua des meu cor! ¡Que t'estim i que t'estim! ¡Catorze en voldria tenir com tu!

—¡Calla bòtxa! no digues això! ¡no digues desbarats! deya es seu homo.

—¡An això dius desbarats tu? deya ella. ¡E-hu dic i e-hu redic! ¡Catorze en voldria tenir de fíys com aquest! ¡Catorze! ¡catorze!

No'n va teuir d'altre; pero aquell comensá a ferse tan revengut i reforçat, que prompte va tenir tanta forza com catorze al·lots des seu temps; pero també resultá que torná tan menjador, que se menjava ell tot sol es menjar de catorze.. Feia feina per catorze i menjava per catorze, es a dir, catorze olles de faves i catorze pans.

Com sa gent va veure això li posaren es mal-nom *En Pere Catorze*.

Son pare i sa mare al punt se veren apurats, sobre tot sa mare, que no donava raó a cuinar ni a pastar.

Figuraivos cada dia haver de fer just pe' s'al·lot catorze olles de cuinat i una pasterada de catorze pans.

—¿E-hu veus? li deia s'homo. ¡I tu en demanaves catorze d'infants com aquest! ¡Veis si el Bon Jesús t'hagués escoltada! Si amb un que'n tenim ja no li porem donar recapte ¡que succeiria si en teníem catorze!

—¡Bon Jesús meul deia sa dona, ¡Si que tens raó! ¡Vaja quina passada ¡Quin perboc, Bon Jesús! Jo ja no sé per ont tenc que prendre!

Comprou hagueren fet cloquetjar es cap, les va venir aquesta idea:

—Lo mes curt será menar s'al·lot an el Rei, perque li don feina i el mantenga; i ja se'n desfará des rufos el Rei!

Dit i fet, agafen En Pere i li diuen:

—Pere, anem amb noltros!

—Supós que no 'm menareu a cap banda dolenta! diu ell.

—¡A ca'l Rei! li diuen son pare i sa mare.

—¡Hala, idó, a ca'l Rei diu s'al·lot. Parteixen tots tres, tris-tras tris-tras cap a ca'l Rei.

E-hi arriben, demanen entrada, les ne donen, i ja valosmetaquí devant el Rei.

—Senyor Rei, diuen son pare i sa mare; aquí li menam aquest al·lotó, que mos es sortit tan trempat per fer feina com per menjar: fa feina per catorze, pero també menja per catorze. Sa seua racció son ¡catorze olles de faves i catorze pans cada dia.

—Sí que arregussa, idó, aqueix al·lotó! diu el Rei.

En Pere badava uns uis com un salers, tan revengut i tan cepat com era.

—Bonó! diu el Rei an En Pere: ¡i tu que vols quedar aquí, i farás lo que't manaràn?

—Si me donen sa meua racció de cada dia, si-fal diu ell.

—No't faltarà sa racció, homo! diu el Rei. Si no't basten catorze olles de faves i catorze pans, te'n treurem vint i vuit. No hajes por: no mos acabarás ses faves ni es pans!

—Idó vui quedar! diu s'estornell.

Son pare i sa mare feren una mica sa plorinyaia, i se'n tornen a ca-seua, i En Pere ben xaravel·lo devés ca'l Rei ab s'esperansa de que no li mancarien mai ses catorze olles de faves i es catorze pans cada dia.

Pensa qui pensa el Rei quina feina li demanaria, s'hi presenten es cuiner i es forner, i li diuen:

Senyor Rei, ell acabam sa llenya de tot! se fa precis demá anarne a dur o si no demá passat ja no porem aguiar.

—Amb aquestes estam? diu el Rei, ¡i com no m'havieu avisat més prest.

Es que mos erem descuidats, Sr. Rei. digueren tots dos. ¡Que no hu prengat tort, que tampoc no hu hem fet per mal.

¹ L'heu contaren Na Rafaela Calera, N'Antoni Artigues Tíen i N'Antoni Reig, tots tres de So'n Servera.

¿Que fa el Rei? Diu: ja sé que faré. E-hi enviaré En Pere Catorze a dur sa llenya ab un parei de bous, i l'enviaré an es comallar des lleons, i així hu veurem si es tan esforsegat com diuen.

Es comallar des lleons era un comallar que hi havia molt fondo a's mig diunes muntanyes molt sobergues aont no s'acostava negú mai perque tot eren lleons que hi havia i s'empassolaven tot lo que les venia devant, per poca popa que hi ensumassen.

Lo endemà dematí el Rei crida En Pere i li diu:

—Mira anirás amb un carro i un parei de bous an es comallar des lleons a dur uua carretada de llenya perque no'n tenim p'es fogó ni p'es forn.

—Té res pus que manarme, Sr. Rei diu En Pere.

—Per avui no res pus, diu el Rei, Mira; ja vendrà un criat amb tu, i te mostrará aqueix comallar.

—Molt bé, diu En Pere.

¿Que me'n direu? Ell En Pere juny es dos bous an es carro, i ja es partit amb aquell criat cap an es comallar des lleons, En Pere es més descansat del mon, aquell criat més retgirat que un cuc i tremolant com una fulla de poll.

I En Pere ¡bones cantades! i simada i altra an es dos bous, que se'n anaven daixo-daixo, aixó sí, sense perdre passa cap an es comallar des lleons.

Camina caminarás, com e-hi foren aprop, aquell criat ja li havia amollat dins es calsons des retgiró que duia, i diu an En Pere:

—Germanet, jo no sé que m'ha agafat! No puc agontar pus! Per amor de Deu deixame devallar des carro, vejam si en-terra aixó m'esparrará! Vos poreu seguir endevant, i es meteix camí vos durá an aquest bo de comallar. Es ben coneixedor: tot es pinar, pero que es pias están més espessos que es cabes des cap!

En Pere atura es carro, aquell criat devalla, i s'asseu, i En Pere el me deixa allá, i ¡cap an es comallar des lleons, es més descansat del mon.

Aquell criat, tot d'una va haver perdut de vista es carro, ja li ha copat cap a ca'l Rei, més que depressa, i tot eren lleons que veia a dreta i esquerra sense que n'hi hagués cap en tot alló. Al punt va esser a ca'l Rei.

I En Pere aviat va esser an es comallar des lleons. E-hu va conèixer pe s'esperura de pins que hi va veure.

¿Que fa ell? Atura es carro, posa forqueta, desjuny es bous per que pasturin, i ja es partit a taia pins.

No se servia de cap destrat. Abraonava un pi, li pegava espoisada, i ta-tract aquell pi romput. I hala a un altra pi i li feia sa meteixa funció. I llavó a un altre, i lo meteix.

¿Que me'n direu? Ell al punt en tengué una estesa de pins que feia feredat.

A-les hores els encista demunt es carro, i hi va haver uua carretada com uues cases. La ferma i l'agarrota ben fermada i ben agarrota ab ses cordes que duia; se gira llavo allá ont ha via amollats es bous, i m'hi afina dos lleons que els acabaven de desnassar. Ja només en romania s'ossam.

—¡Ah grans noinguns! diu En Pere. ¿Vol dir m'heu espampolats es dos bous i les vos heu empassolats? Idó ara voltros m'haureu de dur sa carretada! No hus ho cregueu que la me'n vulga dur jo!

Sobre tot, ell pega fua an es lleons, n'agafa pe'sa cabiera un amb cada ma, i les se'n du rossegant cap an es carro; els hi juny com dos i dos fan quatre; i ¡cimada a un! i ¡cimada a s'altre! les dona cap a ca'l Rei, i es dos lleons no tengueren altra remei qu'haver de tirar endevant. I En Pere ¡bones cantades! demunt sa gran carretada.

I ara haureu de tenir una micoinoia de paciència fins dissapte qui vé, que si Deu ho vol i Maria, veurem lo que va succeir a ca'l Rei, com En Pere s'hi presentá amb sa gran carretada de llenya i es dos leonots joanyits.

(Seguirá)

JORDI DES RECÓ

EN PJCA-PJCA

que fa la pretxa

Per si acás s'Obrer Balear aquestes festes no ha menjat terró, hem pensat d'enviar-n'hi un poc perque'l tasti. Mos cregui s'Obrer Balear que le-hi enviam de sa classe que, an es parèixer, més profit li ha de fer. Hala, idó, Obrer, a veure si t'assentará an es ventre aquest terró de barra que t'enviam.

S'aliardó de s'Obrer Balear, com més va, més vela. Ara está tot rabiós perque tot el mon i la bolta diu qu'En Pardiñas, s'assassí d'En Canalejas, perteneixia an aquesta tractalada de bandíes que's diuen anarquistes, socialistes, petrolistes, terroristes, dimonis boyets, verbo, gent de força. ¿I com així s'enfada tant s'Obrer Balear? Ah! Es que li sap greu an es paperot qu'aquelles companyies de lladres, incendiáris i assassins caiguin dins s'impopularitat; li sap greu que la gent obri els uis i vegi que son els principis ensenyats per aquella turba de noinguns que causaren sa mort des passat President de Ministres. Aixó es lo que li sap greu a s'Obrer Balear, i per aixó s'enrabia. Idó que s'enrabí molt; i, si li sap greu, que s'estiri es lleu!

N'hi sap tant de greu a s'Obrer Balear qu'es poble momprenui s'iniquitat dels anarquistes i comparsa amb ocasió de sa mort d'En Canalejas, que dissapte passat intenta demostrar que no porien esser may els anarquistes que fessen assassinar En Canalejas. ¿Com els anarquistes, ve a preguntar s'Obrer Balear, haurien mort En Canalejas, essent així que aquest senyor les donava més peix que pa? En Canalejas oprimit l'Esglesia, lletgint els llibres d'Eliseu Reclús, tornant els doblers a sa familia d'En Ferrer, indultant els de Cullera, etc., etc., s'era fet molt simpátic an els anarquistes. ¿Per que, idó, l'havien de matar aquests an el pobre Canalejas? Així s'expressa s'Obrer Balear de dissapte. Només es que s'argument que presenta s'infeliç no demostra que no sien els anarquistes els que feren matar En Canalejas: lo que demostra es que, si els anarquistes haguessen tengut part am sa mort des President de Ministres, serien uns ingrats de marca major. Ara be; com que és públic i notori que s'assassinat d'En Canalejas es degut a un acort que prengueren a París devers es gost de l'any passat un escabotell internacional de revolucionaris anarquistes, resulta que s'Obrer Balear (cuanta sa seua intenció maleida) mos ensenya qu'els anarquistes son pitjor qu'els animals ferosos, puis aquests saben agrair els favors, mentres qu'els anarquistes han mort un President del qual no havien rebut més que beneficis. ¡Bona pavora usa s'Obrer Balear! Amb ella se fer a si meteix, en lloc de ferir els altres.

Lo més divertit de s'Obrer Balear, empero, es que diu que sa darrera filiació social i política d'En Pardiñas no va esser anarquista sino que va esser clerical. Ja sap s'Obrer Balear qu'En Pardiñas va esser molt de temps (tota sa vida) un anarquista furiós; empero diu que p'es setembre passat (¿d'aont ha despenjat aquesta noticia?) se va fer batiar. Tot es temps que no va esser batiat En Pardiñas no va matar nigú. Ara tan pronte com va rebre ses aygos bautismals, se va determinar a llevar En Canalejas des mitx. ¿Que deu sebre s'Obrer Balear si'l batiaren amb petroli an En Pardiñas? Perque ¡crida s'atenció aixó de que's batisma d'Aquell que va dir: No matarás, precipiti un homo de cap a s'assassinat. ¡Vaja, Obrer Balear del diantre, no siguis tan virolenc! Tant com l'enrebis, tant com mentis, tantes flestomies tiris, es ben cert i segur que sa sanc d'En Canalejas es caiguda demunt els revolucionaris que vos sou aliats amb el dimoni. Voltros, i nigú pus que voltros en sou sa causa de sa mort d'En Canalejas, d'aqueixa mort que tot lo mon reprova i condemna amb indignació.

I suposant que sia veritat (a nigú n'hem sentit parlar més que a s'Obrer) qu'En Pardiñas se fes batiar dins es setembre passat; suposant qu'En Pardiñas derrereament se fés catòlic i que no s'hi fes per polissonada, ¿que-n treu d'aquí s'Obrer Balear? ¿Qu'es catolicisme indueix a cometre assassinats? Es fals, fals i re-defals! Desafiam s'Obrer Balear a que mos citi un tros de sa doctrina catòlica que induesqui nigú a cometre un assassinat. ¡Grandíssim parxango d'Obrer Balear! ¿I que no saps qu'es catolicisme aménassa els assassins amb s'exclusió del cel i amb ses penes de l'infern? En camvi tu, o grandíssim cap de gri d'Obrer Balear, encara dissapte passat tens sa poca alaxa i es desenfremit d'elogiar sa «setmana tràgica» de Barcelona, aquella setmana de robos, sacrilegis, incendis, assassinats i atropells qu'escarrufen.

¿I s'Obrer Balear que se deu creure qu'es batisma atura físicament un homo de matar, que vetx que s'admira de s'assassinat d'En Canalejas tota vegada qu'En Pardiñas (segons diu es paperot socialista) va rebre ses aygos bautismals dins es Setembre passat? ¡Ca, homo! Es batisma catòlic no obra d'aquesta manera. ¿Que no veu s'Obrer Balear que, si fos així, es govern los feria batiar, tant si volien com si no volien an els partidaris de s'atentat personal? Quin batisma degué tenir cosa d'aixó, degué esser es que anys enera administraren, segons deyen males llengos, an ets anarquistes que aglapiren dins certa ciutat d'Espanya, deis quals no'n cantaren pus galls ni gallines. Si a Espanya haguessen seguit aplicant aquell remey an ets anarquistes, es ben segur que no hi hauria hagut cap Pardiñas per assassinar En Canalejas.

J ara escoltau

EN VERA-VEU

«El Rayo» i s'ideal anarquista

Com de costum, es paperot anarquista mos deia dissapte passat que s'hora de sa Revolució social s'acosta, que sa revolta obrera-mundial es un fet proxím inevitable.

Noltros no acabam de creurehu. A noltros mos sembla que sa Revolució social comensa a esser de cada dia més impracticable, de cada dia més difícil, donada s'acció lenta, pero segura, des pocs catòlics qui veuen una mica enfora: i e-hu será més difícil i més impracticable a mida que es catòlics am s'acció social (privada, colectiva i legislativa) arribem a posar s'obrer an es millor benestar material, intelectual i moral possible. — A noltros, per altra banda, mos sembla que El Rayo i es seus anarquistes son talment es diabètics, es tuberculosos, qui no somien més que ab sa recepta infalible que los ha de curar; ells, com es diabètics somien am sa panacea de s'anarquia, que, per esser un somit, no té altra consistencia i virtualitat que sa que tenen ses aspiracions i es desiyis i ses esperances des somiadors.

El Rayo mos diu que es arribada s'hora de fundar sa nova societat lliure demunt sa base de s'igualtat. ¡O sa igualtat social! Quin engana-pastors! Qui me farà creure a mí que no sempre es fort gosará an es débil, que no sempre se imposará s'homo superior o s'homo vulgar?

El Rayo i ets anarquistes han d'estar conformes am mí en que s'esperit d'iniciativa d'una persona se pot transformar a poc a poc, amb esperit d'autoritat, amb esperit de superioritat; han d'estar conformes en que homos de més energies, de més voluntat, de més talent que lo ordinari no es posible que se fassen superiors an es qui, per esser d'una organizació inferior, los falta iniciativa, quedant subjectes, dominats p'es primers. ¿Que demostra aixó? ¿que significa aquesta dependencia, natural, forosa? Significa i demostra ni més ni pus que sa igualtat social, an-e que volen arribar ets anarquistes am sa Revolució, no existeix,

ni pot existir; perque, com aquesta lley de sa Naturalesa, igual que totes ses altres, es invariable; sempre, sempre, sempre es més fort-física, intelectual i moralment, — estará demunt, dominará es més débil.

No ha estat may, ni es, ni hu ha d'esser igual es conrador a s'artista, s'analfabet an es sabi. Aquest fet no-més de que en tot lloc i en tot temps son estats poquíssims es qui han governat o dirigit ets altres, es una prova clara de que sempre s'intel·ligencia, s'energia, sa voluntat, ses facultats superiors dominen ses inferiors; i que sa forsa d'aqueis «poquíssims», am tot i esser pocs en cantidad, es més poderosa, més dominadora que sa forsa de sa generalitat: només poderosa per sa tirania, per s'esclavissació, sino per lo qu'hem dit, per sa seua superioritat d'organización física, intelectual i moral: superioritat d'organización que no la té qui vol, sino qui l'ha rebuda de sa Naturalesa.

Sa civilissació, obra des sers superiors aidats d'ets inferiors, es sa confirmació evidentíssima de sa desigualtat social d'ets homos. Ets homos, precisament perque no son iguals, precisament perque no se basten a ells meteixos, precisament perque ses seues potencies i aptituds no son iguals per fer tota casta de feines (manuales i intel·lectuals) se necessiten uns am sos altres; de tal manera que, sense s'ajuda que se presten, sería impossible cumplir totes ses funcions socials. S'homo intel·lectual dependeix de s'homo manual, i aquest d'aquell, essent necessaria a tots tots dos s'ajuda mútua. Un picapedrerestá subordinat a s'enginyer, i s'enginyer an es picapedrer enpero es trebai des picapedrer no's pot comparar am so trebai de s'enginyer. Son dos productes distints, dues potencies distintes; per lo tant son dos productors desiguals.

Noltros compremem qu'ets anarquistes ataquen ses injusticies socials, ses misereries inmerescudes de s'obrer i compremem que s'irriti i aixequi es puny estret cuantra es capitalisme lliberal, individualista. Lo que no compremem es que, per llevar aquestes injusticies, aquestes misereries, per borrar es pecat des capitalisme explotador, vulga fer de sa societat actual un Himalaya de ruines.

Perque pensar que s'anarquia es un gran mal, molt pitjor qu'es mal d'avuy....

Secció local

Avuy comensen a La Puresa ses Coranthores dedicades an el Sagrat Cor de Jesús. Tant a l'ofici de demá, com es vespres hi predicará Mn. Gabriel Muntaner, de Ciutat.

«Moviment de l'any 1912 a Manacor». —Matrimonis, 110.—Naixements, 341. —Morts grossos, 139.—Morts petits, 32. —Gananci, 170.

Sa saó que va fer dia 20 des mes passat, qu'ha permés an es gra porer treure es cap a defora, ha alegrat es nostros conradors. Gracies a Deu!

Quina llástimal

No mos hi ha cabut, ni d'un bon tros, tot es material que teniem preparat. Es romás per dissapte qui vé «ventim» pe' s'«Obrer Balear», per «El Rayo», per s'«Animalot pudent», un «Mot» sobre s'«Arretgle Parroquial» de Mallorca, sobre ses «Obres de la Seu», sobre «sa darrera crisis» i «sa Retirada d'En Maura». Ja sortirá dissapte qui vé, si Deu ho vol.